

сформованої за багатовікову історію існування людства і його основоположної складової – сім'ї. Сьогодні на часі актуалізація сімейних цінностей, відновлення традиційних засад сім'ї через подолання кризових явищ в духовно-етичній сфері життя сучасної сім'ї як причини девальвації сімейних цінностей.

Список використаних джерел:

1. Зидер Р. Социальная история семьи в Западной и Центральной Европе (конец XVIII–XX вв.) / пер. с нем. Л.А. Овчинцевой; науч. ред. М.Ю. Брандт. – М., 1997. – С. 8.
2. Дейнега Г.Ф. Жизнь вдвоем: интимность и одиночество...: Кн. для учащихся. – М.: Просвещение, 1992. – 95 с.
3. Parsons T. Struktura społeczna a osobowosc. – Warszawa, PWN, 1969, p. 454.
4. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М., 1973.
5. Ціннісні парадигми освіти. – Х.: Видав. Гр. «Основа», 2004. – 128 с.
6. Николина В.В. Дети, молодежь и духовность: ценности и цели / В.В. Николина // Воспитание: ценности и цели: Науч.-метод. сб. – Н. Новгород, 2004. – С. 11.
7. Собкин В.С. Особенности социализации в старшем школьном возрасте: социокультурные траектории ценностных трансформаций // Возрастная и педагогическая психология. Хрестоматия / В.С. Собкин; сост. И.В. Дубровина.
8. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.

Хіля А.В.

здобувач,

*Вінницький державний педагогічний університет
імені М.М. Коцюбинського*

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ У ДІТЕЙ З ФУНКЦІОНАЛЬНИМИ ОБМЕЖЕННЯМИ (У РОЗРІЗІ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Питаннями забезпечення нормальної життєдіяльності дітей з функціональними обмеженнями займаються різні структури виконавчої влади. Зокрема, освітньої та соціальної сфер.

Так, у шкільній системі освіти найкращим варіантом для роботи з дітьми з функціональними обмеженнями на сьогодні є індивідуальна форма навчання, адже введення інклюзивних класів відповідно до вимог законодавства та можливостей матеріально-технічного забезпечення шкіл є досить складним процесом.

Так, у минулому навчальному році згідно статистичних даних по Вінницькій області функціонує тридцять три інклюзивні класи, в яких навчається 61 дитина з особливими освітніми потребами, відкрито 11,25 ставок асистента вчителя. В інклюзивних класах навчаються діти з розумовими вадами, в тому числі з синдромом Дауна, діти з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку. Всі діти

охоплені психолого-педагогічним супроводом, корекційні заняття з ними проводять практичні психологи та вчителі з дефектологічною освітою [2].

Але, даною формою роботи охоплено лише невеликий відсоток дітей цієї категорії. Тому, актуальною і досі є індивідуальна форма навчання, що призначена для дітей, які не встигають протягом двох років навчання у школі I ступеня; які потребують корекції фізичного та (або) розумового (психічного) розвитку (у разі, якщо батьки або особи, які їх замінюють, відмовляються направляти дитину до відповідної спеціальної загальноосвітньої школи /школи-інтернату).

Навчальні плани для дітей з функціональними обмеженнями складаються на основі типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України. Освітній рівень таких учнів має відповідати вимогам Державного стандарту загальної середньої освіти. Учні, що успішно пройшли індивідуальну програму можуть продовжити навчання за індивідуальним навчальним планом та програмами, або на загальних підставах у загальноосвітньому навчальному закладі [1].

На противагу освітній системі можна поставити роботу центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та центрів соціально-психологічної реабілітації, що належать до сфери соціального обслуговування населення. Якщо розглядати діючу систему ЦСССДМ станом на 2016 рік, то по Вінницькій області функціонує 27 районних, 4 міських та 4 селищних/ сільських центрів СССДМ. Також, функціонує 5 центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями. Що значно розширює можливості закладів соціальної сфери впливати на розвиток та формування особистості дитини з функціональними обмеженнями.

Основними завданнями відповідно до мети роботи цих закладів з даною категорією дітей є:

- надання різних видів соціальних послуг;
- залучення батьків до співпраці в процесі реабілітації, надання їм методичних порад;
- організація клубів за інтересами, проведення конкурсів та фестивалів;
- організація проведення заходів, спрямованих на успішну реабілітацію та інтеграцію в суспільство дітей та молоді, що в ньому перебувають;
- забезпечення розроблення та виконання реабілітаційних програм;
- направлення у разі потреби осіб, які звернулися до центру, до інших закладів та установ, що можуть забезпечити задоволення їх потреб здійснення лікувально-оздоровчих заходів та надання невідкладної допомоги в разі необхідності [3].

На основі цього, серед основних форм роботи соціальних служб, виокремлюють: фестивалі творчості та талантів; надання індивідуальних, групових та реабілітаційних послуг; інформування з юридичних, економічних та соціально-побутових питань; проведення реабілітаційного табору; організація інтегрованого театру; організація та проведення «Батьківської школи» тощо.

Виходячи із необхідності, досвіду роботи фахівців та найбільш актуальних питань, що цікавлять сім'ї, які виховують дітей з функціональними

обмеженнями під час проведення вище перерахованих заходів запрошуються спеціалісти відділів освіти, пенсійного фонду, охорони здоров'я, соціального захисту та центрів зайнятості. Окрім того спеціалістами розроблено методичні рекомендації, що були оформлені у «Правову абетку» [4].

Розгляд питань щодо отримання допомоги, реабілітації, які цікавлять батьків є першим кроком до соціалізації дітей з функціональними обмеженнями. Оскільки у більшості випадків ці діти сильно залежать від батьків та їх можливостей. Якщо батьки поінформовані, знають де і яку саме допомогу можуть отримати – це перший крок до адаптації, збереження сім'ї та створення комфортних умов для розвитку такої дитини. Також вище зазначені заходи надають можливість не лише отримати інформацію, але й «вийти у світ», розширити коло спілкування як дитини, так і батьків.

Враховуючи зазначене, можемо зробити висновок, що у даних центрах за допомогою різноманітних заходів, занять, використання різних методів роботи формується соціальна компетентність дітей з функціональними обмеженнями. Адже складовими соціальної компетентності, що є важливими для дітей з функціональними обмеженнями, визначають:

- соціально-комунікативну компетентність, тобто здатність до колективних дій, до організації взаємодії; вміння спілкуватися та вирішувати конфліктні ситуації; вміння працювати у команді;
- полікультурну компетентність – здатність сприймати культуру різноманітних народів;
- інформаційно-інструментальну компетентність, що полягає у вмінні працювати з інформацією та технічними засобами для її отримання;
- індивідуально-особистісну компетентність, тобто здатність до саморозвитку та самонавчання [5].

Отже, соціальна компетентність це сукупність вище перерахованих компетентностей, у якій ми можемо виділити когнітивний, інтелектуальний та діяльнісно-поведінковий компоненти. Від того, наскільки ефективно відбуватиметься взаємодія між закладами освітньої та соціальної сфер, сім'єю та самою дитиною, залежатиме рівень соціальної компетентності дитини та її самостійність у дорослому житті.

Список використаних джерел:

1. Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.12.2002 р. № 732 «Про затвердження положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах».
2. Освіта Вінничини. Департамент освіти і науки Вінницької облдержадміністрації. Інклюзивний ресурсний центр // <http://vin-osvita.gov.ua/article/view/45>
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями» № 877 від 08.09.2005 р. / Пошукова система: «Верховна рада України: Законодавство» // zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi
4. Правова абетка. Інформаційний довідник. – ВОЦСССДМ, 2011. – 48 с.
5. Шахрай В.М. Соціальна компетентність особистості: соціально-рольовий підхід // <http://www.narodnaosvita.kiev.ua/vupysku/11/statti/shahray.htm>